

П а р т и й н т о р м ү д

Сургъульд коммунистнрин оньг икәр тусджана

Яшалтинск районн партийн организацд сургъулин джил бурдәмджтә кевәр эклв. Коммунистнр теоретическ медрлан өбдлүлхд ик оньган тавдяхнь үзгдв. Партийн сургъуль делгрүллгьнд олн зүсн янэс олэлгдв, кружокс, политшколс, семинарс коммунистнрин дурн-седклинь тоолдж бурдәгдв.

Партийн сургъулин түрүн өдр болсн заняты, партийн организацин сегләтрмүд эн кергт оньган өгәд, урдаснь сән белдвр теткнә ашднь бурдәмджтә, идейн-теоретическ өбдән кирцәнд кегдснь лавта болв.

Ленинә нертә колхозин коммунистнр КПСС-н туудж даслгьнд оньган тавб. Тиим кружок бурдәгдсн 28 күн ордж сурх болв. Октябрин нег шинд түрүн заняты болснд эдн цугтан ирцхәв. Кружокин пропагандист үр Г. Х. Шелест түрүн занятән «КПСС-н XX-ч хургин тууджлгч шиндврмүд күңдәгдәнә» гисн темәр кев. Сәәнәр белдәд, бәәнр газрин джиргьллә, күңдәгдж йовх тормүдлә ирлцүлдж к е с н ь

кружковцирт ик тааста болв. Эн кевәр сурч бәәх улсин соньмдж тусдж, эднә шунмгәа орлцлгьтагьгар КПСС-н туудж даслгьна кружоксин заняты «Заветы Ильича» болн «Новый мир» колхозмудин парторганизацсд болв. Эн кружоксин пропагандистнр үүрмүд А. Н. Турченко, Г. Г. Терзис дамшлтта улс, тегәд чигн түрүн өдрәсн авн кружокс сәәнәр эклдж кәдлджәнә.

«Победа» колхозин эклц парторганизацд политшколд 13 коммунистнр болн комсомольцир дасджана. Эдн цугтан «Политическ медрлин үндснь» гисн дектртәгьән сургъульдән ирцхәв. «Хаана Арәсәд классмуд болн классин ноолдан» гидг түрүн темәр кесн күүндврән пропагандист үр А. Н. Мироненко тодрха сәәнәр, гүүнәр цәәлгьвр өгч кев. Эн мет, Кировин нертә колхозин парторганизацн политшколин соньсачнр сургъульдән бас цугтан ирцхәсн, пропагандист үр И. М. Горьковецин кесн күүндврт соньмсдж орлцв.

Болв партийн сургъулин

түрүн өдрт дуту-дунд үзгдсинь чигн заах кергтә. 4 кружокет эн өдр заняты болсн уга. Зәрм кружковцир занятыдан ирцхәсн уга. Яшалтин дундин школин, автотранспортн эдлахун болн колхозн парторганизацсин зәрм кружокет тиим йовдл гарв.

КПСС-н района комитетин бюро партийн сургъулин түрүн өдрин дигин тускиг күүндвртән тавәд, бәәсн тер дуту-дундин илдкәд, автотранспортин эдла-ахун эклц парторганизацн сегләтр үр Д. С. Барчаниновд болн нань чигн зәрм сегләтрмүдг хаджгьр гаргьсинь заав.

Коммунистнрин марксистк-ленинск медрлин өбдлүлх тор партийн кәдлмшин даалгьврта нег кергн. Тегәд районн партийн комитет болн эклц партийн организаци тасрлтан угагьгар кружоксин, политшколин кәдлмшин гарддж, цааранднь бурдәмджтәгьгар кегдхиг теткх өдр болгьн күңдәгдән болджана.

Н. НАРПУН, КПСС-н райкомин пропагандин болн агитацин отделин заведующ.

Комбинатин коммунистнрин сургъуль

Октябрин нег шинд Каспийск района эклц партийн организацид партийн сургъулин шин джил делгү эклв. Кружокс, политшколс болн семинарс дегц занятән эклцхәв.

Прикаспийск загьсна комбинатин эклц партийн организацид хойр кружок болн промышленн предприятиян тодрха экономик даслгьна семинар бурдәгдв. Эн өдр коммунистнр цаглагьан сургъулин түрүн занятыдан цуглрцхәв. Пропагандистнр түрүн занятдан тохняты сәәнәр белдвр кедж, и д е й н-теоретическ өбдән кирцәтә кевәр кецхәв. Түрүн өдрәсн авн эдн политическ сургъулиг өдгә цагт күңдәгдж йовх тормүдлә ирлцүлдж кедг болхд килмджән тавджәнә.

Загьсна комбинатин кәдләнчнр урднь авсн даалгьврән дакн хәләгьәд, шинәс өбдән производственн даалгьвр авцхадж, консерв гаргьлгьна зурагьан ноябонн нег шинд күңдәгдән, зурагьасн давулдж 200 мингьн банк өгх, утсн загьс гаргьлгьна зурагьан ноябрин 7 төгсәгьәд, джил чилтл 100 центнер давулдж өгх болсн келәд, пропагандист соньсачнрин өмн күңдәгдән заняты заав.

Наадк кружокет чигн түрүн өдрин сургъуль бурдәмджтә, кружковцир шунмгьагьгар соньмсдж орлцлгьтагьгар кегдв.

Н. ПАРШИНА.

Хальмг АССР-н Деед Советд суньгьх өдр уктдж

Узмджтә хөөчин бригад

„Приозерный“ совхозин негдгч фермд, нәәднр хөбнә отарин бригадир болдж Көкин Хаалгь хөбнә ард дахад, хөн малиг ягьдж асрдж, хәләхинь медчксн күн. Алтайн теегәс хальмг газрун нүүдж ирн, Хаалгь хөбнд кәдләд, тус кургьхән медәд, отар хө авсн. Энүнә хойргчнь болдж 66 наста, үснднь буурл орад бәәсн, болв хара суудж чаддго, Ходжгьра Мутла кәдлджәнә.

Талдандан болхла, Мутла пенс авчкад, кевтдж чадхмн, болв әврә теегтән амрхар ирсн угавдн, мал-гер бскад, тангьгчин эдла-ахуг өбрхн цагин зуур өбдлүлхмн гигьәд санчксн күн.

Эднә бас нөкднь, хуурмгзалху уга, кесн кәдлмшән Узмджтәгьгар күңдәг, сансан күңдг Сумьяна Коля.

Эн бригадин кәдлмшин ашинь авад хәләхлә, 1957 джил ноознаннь зурагьан күңдәсн деерән, намрлад хургьд экәсн салгьхд 100 хөн болгьнас 115 әрул-менд, таргьн-цадхлнь

хургьд өгсн. 1958 джил хөбдтнь гару уга деерән, 100 хөн болгьнас 125 хургь авад, ода салгьх деер таргьн-цадхлньгар өгсн бәәнә.

Хөбнәннь увлзньгән сентябрь сарин 1-д яск ясвринь дуусад, шалдад, цагьалгьад, догркинь арчад белдчкв. Эн кәдлмшиг талин дөн угагьгар, бийсәрн совхозд түрүн болдж күңдәсн бригад.

Эн бригадин хань хоорндан дегд ни, негнәннь эс медсиг негнь заадг, хәләдхәх малдан үнн седклән өгсн улс Учр тиим деерәс, джиләс джил белгьн хургьдан тоогьинь икдүләд, малан таргьн-цадхлньгар хадгьлад, ик ноос авдг бригад. Эндр өдр эн бригад әврәннь чидләрн, Хальмг республикин Деед Советин суньгьвривг уктал, 80 тонн өвс увлзньгдән зөбчксн бәәнә.

Хөбнә цуг бригадс Көкин Хаалгьин бригадас үлгүр авч, хальмг теегиг торгьна нооста, шимтә махта хөбдәр дуургий.

САНДЖИН Эренджен.

Малд элвг хот белдәд авчкв

Черноземельск района Артезианск МЖС-н механизатормуд эндр өдр күртл 1700 тонн өвс скирдләд хурачкв, дакад 9 мингьн тонн өвс прессовать кегьәд хурачкв.

Өвс хадж хуралгьна 5-ч номертә тракторн бригад (бригадирнь үр Гучн Босаев) түрүн орм эзджәнә. Трактористнр үр Горин, Гудаев, С джиев, шофермүд Подобедов, Беспалов болн Еказошвили өдрә кемджәгьән давулн күңдәд, олна малд хот икәр белддж авцхав.

МЖС-н кәдлмшчнр 150 күн багтх клуб, гостиниц тосхьжана. Дакад Болгарск әв-аргьгар тоосх кедж гаргьлгьн делгрджәнә. Эн джил 40 мингьн тоосх шатадж гаргьв. Ода 15 мингьн тоосх шатахар бел кечкв.

Хальмг АССР-н Деед Советд суньгьх өдриг, Алдр Октябрин 41-ч джилин өөн уктдж социалистическ дөрлдә өргәр делгрүлджәнә.

Т. КУТЫГИН, нүч-нөлсчнрин района Советин депутат.

Ташкентд болджах Азин болн Африкин бичәчнрин конференц

Б. ДЖИМБИНОВ, Хальмг АССР-н бичәчнрин правленә әхлач

Нартсн Узбекистана хотл балгьсн — Ташкентд октябрин 7-д Азийн болн Африкин ори-нутгудин бичәчнрин конференц сектдв. Терүнд Азин болн Африкин тав гар ори-нутгас 170 гар бичәчнр орлцджана. Европин, Америкин болн Австралин ори-нутгас конференцд 25 бичәч гинч болдж орлцджана.

Ташкентск конференц — 1956 джилин чилгчәр Индин хотл — Делн балгьснд болсн Азин ори-нутгудин бичәчнрин конференцин кәдлмшиг цааранднь кехми. Тингхд СССР-н Среднеазиатск республиксин болн дорд үзгин ори-нутгудин делегаци, дарук — хойргч конференциг, Советск Союзд — Ташкент балгьснд хурах селг өгчхәсн. Тер селг батлдж авгдемн. Бас тер мет нарт-делкән эн конференцд Африкин ори-нутгудин бичәчнриг үрх шиндвр авгдемн.

Ташкентд болджах конференц — 1958 джилд кегддхәх нарт делкән харгьлтсин нег әрки чинртән — оln ори-нутгудин инте-

лигенцин өмн нүүрт йовгч улс — бичәчнр, нарт-делкән алык захднь болв чигн олн сай улсин седкн ухаг догдлулджах бачм төрәр күүндвр кеджәнә.

Эн конференцд олн-зүсн социальн экономическ кецтә ори-нутгудин элчир орлцджана. Теди дунд Советск республиксин, Азин, ах-дү болгч социалистическ ори-нутгудин, әврәннь тустан бәәлгьән батлдж, империалистическ ори-нутгудин колониальн мухлалгьна күнд үлдләс цеврлдж йовх азиатск-африканск ори-нутгудин, бас капиталистическ ори-нутгудин элчир орлцджана.

Делегатнрин тоолврнь болн хәләцнь күүндгддхәх тормүдәр мел цугьарагьарнь әдл болх гидж болшго, болсн бийнь, цуг тави түвин кели әмтсин нег ницнцгьү седвәр болн гүддрлт конференцд орлчачнр хамцулад, нег-негән медлчхдн дөнъ болх. Тиим цугтаннь седвәр болн гүддрятнь — төвкнүн бәәлт, нег-негән медлгьн, нарт-делкәг әәмш-

гәс гетлгдж, хамцдж кәдлдж, нарт-делкәд чинвртә бәәлгьнгу сулдулгьн болджана.

Конференцд орлцдхәх улс ним хойр төрәр күүндвр кеджәнә:

1. Азин болн Африкин олн зүсн ори-нутгудин литературин болн культури делгрлт, күмн әмтни уралан делгрлтд, кели әмтни газадин үлмә уга, тустан бәәлгьнд болн колониализмин өмнәс, сулджврин төлә, цуг нарт делкәд төвкнүн бәәхин төлә ноолданд теднә илчнь.

2. Азин болн Африкин кели әмтсин культури тускар болн Западн культури теднә залгьлдань.

Эн хойр гол төр пленари заседаниест хәләгдхмн, наадк тормүдн секцин заседаньст хәләгдхмн.

Секцин заседаньд хәләгдх тормүд дунд бәәх әрни чинртә тормүдн: нарт делкән чинвртә бәәдл болн тер бәәдл бичәчнрт үлмәгьән халдалгьн; бичкдүдин литературин чинринь; литературт күүнд улсин өггч дем; Азин болн Африкин ори-нутгудар драматургин делгрлт; радио, кино болн театр литературла залгьлдань; азиатск болн африканск бичәчнрин хоорндк иньлгч залгьлдаг дөнъиллгьн.

Ташкентд болджах конференцд күүндгддхәх эн тормүд — Азин

болн Африкин ори-нутгудин бичәчнр хоорнд олн-дундин ик төр бәәхинг медүлджәнә.

Өдгә цагт, империализмин болн фашизмин хорлтта чидлмүд төвкнүн бәәлгьнд әәмшиг үзүләд, дәнә түүмр асагьачнр негт өбрхн болн Дунд Востокд, негт Дорд-өмн үзгин Азийд, олн әмтнә алдр Китдин көвәгьәр довтлджах саамла-деер келгден нег үлү чинр зүүджәнә. Олн әмтиг хамцулад, тедниг цуг нарт делкән төвкнүн бәәхин төлә нег ухаң седкятәгьәр ноолдхд босгьхд, цуг кели әмтн хүвтә джиргьлтә бәәхин төлә бичәчин билгәрдм, әнүнә өргмджтә үг ик гидг үүлдвр кедж чадхмн.

Азин болн Африкин ори-нутгудт: Афганистанд болн Бирмд, Ганд болн Индыд, Индонезд болн Иранд, Камерунд болн Китдт, Монгьлд болн Нигерт, Арабск Нилен Республикд болн Пакистанд, Таиланд болн Тунист, Турцд болн Цейлоид, Японд болн Южно-Африканск Союзд — Ташкентд болх конференцд ик гидг белдвр кегдв. Советск Союзд, әнүнә дорд үзгин республикет коференцд ик белдвр кегдв. Советск белдврин комитет Ташкентд бурдәгдемн.

Конференцин кәдлмшт орлчхар Ташкентүр Китдин, Индин, Афганистана, Алжирин, Бирмин, Цейлона, Таиландин, нань чигн кегс ори-нут-

гудин делегаци ирв. Терүнд прес советск делегацин тоод Российск Федерацин, Азербайджана, Армәнә, Грузин, Казахстан, Киргизин., Тажикистана, Туркменә, Узбекистана, Хальмг АССР-н, и. ч. кегс автономн республиксин бичәчнр орлцджана.

Конференцд секлгьнд белддж кегс литератур гаргьгдв, литературн-художественн журналмудин дарани номермүд терүнд нердгдсн бәәнә. «Дружба народов», «Иностранная литература» гидг нань чигн журналмудин сентябрьск номермүд — Азин болн Африкин прогрессивн литературин чидлмүд ах-дүүгьинәр хоорндан дөнъ боллцдхәхиг үзүлдж бичджәнә. Ташкентск конференцд нердәсн, «Дружба народов» гидг журналин номерт, Хальмг героическ эпос «Джаньгьрин» тускар Вера Инберин бичсн статья, Хальмгин поэт Доржин Басньгин шүлг барлгдсн бәәнә.

Хальмгин бичәчнрин союзин белдсн, орс, китд, арабск, французск болн английск келәр барлгдсн Хальмгин литературин делгрлтин туск очерк конференцд орлчачнрт тугәдж өггдхмн.

Ташкентск конференц — туургсн Азин болн Африкин кели әмтсин өөрддж үүрлгьнги батлх әрүн төрт ик дөнъгән күргх, эн конференцин кәдлмш күңдәмджтә болтха гидж йорджәнәвдн.

Чик көдлмшин аш

Кортана Хар-Күүкн а р в н дакад болхла, нääмн джил-дөрвтэгээс авн эклдж көдл-мш кесмн. Тийгхд ик ахнь, Мандж, Советск Цертг церг-лдж йовла, эцкнь — Кортан джирн долата билä, экнь бас тедү наста билä.

Орк-бүлäs көдлдгнь — ган-цхн Муутл, Хар-Күүкн бичкн ахнь бääсмн. Тер цагла Муут-лдж чигн дала насн уга билä — арвн долата бääсмн.

1946 джил, дөрвн джилин догшн дән төгсэд нег джил чигн болад уга.

Хаврин дунд, апрель сарла Хар-Күүкн түрүн болдж үр күүкдлä болн медätä күүкд улсла хамдан, шин джилин гәрәнä газрт удобрень (шег-бог) тарадж асхк болдж гарв. Одрин дуусн көдлäd ирсн күү-кән үзчкäd, Кортан хаджуднь суучкад келв:

— Нä, күүкм, санагъан бичä зов. Зуг үнн седклән өгäd, чик ухагъан тавäd көдлмшт көдлсн күүнд — кишг-хүв ирд-мн, ээм бүтн, гесн цадхлнь болдмн. Дакад болхла, көдл-мшиг медхшв гндж келдмн биш, седклән тавхлä көдл-мшин аац дасгддмн.

Эн келсн үгмүдиг, багъ на-ста Хар-Күүкн саянär тодлдж авла. Терүнä хөөн ямаран көд-лмшд, эс көдлгдв: тракторт прицепчикär, комбайнас со-лом хайдгар, саальчар, м а л хәрүлдгär...

Альднь болв чигн, алькинь болв чигн кехлärн Хар-Күүкн седклән көдлмшт өгсн төлäd-дән — оньдин олн-ämtнä нүү-рт, сән нертä, мөрäггär белг авч, Күндлггнн грамотар ачлгдад йовв.

Нидн, нааран гарх деернь, Омск областин, Полтавск ра-йона, райзаготкотин ахлач хаалгднь йовхднь дөнъ-нөкд болв — тер бас чик көдлмшин аш.

Майнн доланд Элст балг-снд ирдж буучкад, Кортана Хар-Күүкн Элстин мехпекар-ньд гуйр зөдгär орв. Сар бол-сна хөөн шамдгä, көдлмшдән сүзгтä Хар-Күүкниг өдмг бол-гьдг цехд орулв.

Эн көдлмшäs чигн Хар-Күү-кн медхшв гндж хәрү цухрсн уга. «Бәрäd кехлä көдлмшин ацц дасгддмн», — гндж эцкин келсн герäсн чееджäs гархш, зүркнд унтрхш.

ин эргид өдмг болгьдг газрт көдлдж йовх Варвара Ильи-нична Жижимова түрүн өдрäs авн эклä äдл, юог ягьдж ке-хинь, кедү усн, ямаран гуйр кергтäg заадж өгдг билä. Ах мастер Иван Павлович Добров чигн үнн седклärн дөнъндг билä. «Күн дөнъгär, шовун дал-вагарн» гндг чик болдж гар-чана.

Сиврт йовад чигн, эврä газрт ирäd чигн кедү сән седклтä, чилгр ухата, хурц сүв-селвгтä орс, хальмг, украинец болн нань чигн келн äмтнlä Хар-Күүкн көдлдж йовна! Тер уч-рар чигн гарт бärсн көдлмш оньдин күцäнгьгүстä, тохня-та болна.

Теглг нургьта, төгрг хар нүдгä, шулун-шудрмг Корта-на Хар-Күүкниг хамдан көдл-дг улснь чигн, хамдан бääдг, саянär таньдг улснь чигн икär күндлнä. Клава Шушунова Хар-Күүкнä хөөн ирдж көдлм-шд орла, болв эн хойр эндр өдр саянär үүрлчхәнä, юнъгад гихлä, көдлмшән чилäчкäd, хамдан хәрв чигн, кинотеатрт, амрдг өдр стадионд одв чигн, магази эргäd хулд кев чигн — салцхашш.

Эн өдрмүдт Кортана Хар-Күүкн ик байрта баянä. Хам-дан көдлг улснь болн суньгь-врнн 5-ч номертä Кировск ок-ругин суньгьачнр эн хальмгин эгл күүкиг Хальмг автономн республикин Деед Советд деп-утат суньгьхар кандидатан гндж шииджәнä. Эн ик байр болн ик итквр, даалгьвр.

«Ягьсн саяхн орн-нутгт төр-сн, ямр ик хүв-киштä улс бол-хув бидн» — гисн тоолвр энүнä өрчиг дүүргнä.

Игндж байрлх Хар-Күүкнä зөвнь. Багъ-Чонса угатя күүнä, эгл колхозникнн бүлд төрсн, темдг уга күүкн, Хальмг рес-публикин ах йосид депутат шиидгдх зөв зугл мана советск социалистическ орн-нутгин күн болгън тегш зөв эдлдгин уршг.

Мана орн-нутгт эн йовдл за-хан күн болгъна хаалгь, джир-гьл, хүв.

Чик көдлмшин аш кезäd чигн äмтнä зүркнд, олна нүүрт. Тийм күүг иткнä бидн, даалгь-вр өгч үнлнä бидн, тер күүнä төлä суньгьврт дуугъан чигн өгчәнävдн.

Алексей БАЛАНАЕВ.

Дуугъан өглггнä зокалин тускар

Хальмг АССР-ин Деед Советд суньгьггнä өдр өөрдж йовна.

Суньгьггн, дигтä-даратаггар давтха гихин кергт, суньгьврн комисемүд, агитатормуд болн сунь-гьачнр, дуугъан өглггнä зокалла тодрха саянär таньдх зөвтä.

Хальмг АССР-ин Деед Советд суньгьггнä дуугъан өглггн бүйк республикин бийднь — 1958 жи-лин октябрь сарин 19-д — негхн өдрин туршарт күцäгдх зөвтä.

Суньгьачнр цуггар дуугъан өг-лггнд орлцтха гнъгäд, мана орн-нутгт суньгьггн амрдг өдрт батл-днä. Эн учрар чигн суньгьггн удан цагин туршарт — брүн 6 часас авн сөбнн 12 час күртл кегднä.

Суньгьггнä өдр, дуугъан өг-лггн өклхн өмн, участкин суньгь-врн комиссин ахлачнь болн чледнь дуугъан өглггнä гер шиндлчхәнä: нуувчинär дугъан өгх эв-аргь бääхинь лавлдж медхär, суньгьврн бюллетень дүргдг хорас болн ка-бинс хälänä: суньгьачнрин списке, суньгьврн бюллетеньсн болн сунь-гьврнн яршгуд бääх-угаггннь хälä-нä.

Түүнä хөөн, участкин суньгь-врн комиссин чледи өөр, ахлачнь суньгьврнн яршгуд комиссин ти-зär тинзлнä, диг брүн 6 часа сунь-гьачнрт дуугъан өглггн эклх зөв өгнä. Участкин суньгьврн коми-ссин члед болн комисс дөнъ болч активистнр, эртärн тугäдг өгсн кех көдлмшärн, орм-орман ээлх зөвтä.

Суньгьач болгн, дуугъан өг-лггнä хорагьур ирäd, шишлнь би-ийн дуугъан өгдмн.

Кемр суньгьач мөч татун учрар, эсклä медäрен насна учрар суньгь-врнн участкур, күүнä дөнъ угаггар ирдг аргь уга болхла, тер күүнд көлг өгүлх йоста. Кемр суньгьач гемин зүүлär, дуугъан өглггнä ге-рүр мел ирдж эс чадхла, терүнүр, түүнä сурсарнь, участкин суньгь-врн комиссин член, эсклä коми-сär шиидгден активин негнь, сунь-гьврн бички яршгта, герүрн оч, дууггннь авх зөвтä.

Суньгьачнрин дуугъан өглггн суньгьврнн бюллетеньсн дөнъгär кегдмн. Суньгьггнä герүр ирсн суньгьач, участкин суньгьврн комисст бийән медүлгч документ (паспорт, колхозин дегтр, профсо-юзин билет, эсклä нань чигн н ү р медүлгч цаас) өгäd, суньгьачнрин список хäläгденä болн темдлгнä

хөөн, суньгьврнн бюллетень авд-ми. Эн суньгьггнä, суньгьач бол-гьл хальмг келär, эсклä орс келär барлгден ганцн бюллетень авхми. Бюллетень өгдснä темдг, эсклä уча-сткин суньгьврнн комиссин членär, эсклä терүнд дөнъ болджах регистра-торар, суньгьачнрин спискин 7-ч графад бюллетень авсн суньгьачин нерн тус «да» гисн үгär темдлгддмн. Суньгьачнрин списокд тийм темдг дуугъан гертән өгсн улсин тускар бас тавгддмн.

Суньгьврнн участкур суньгьг-лггнä өдр «дуугъан өглггнä зөвин итклтä» ирсн гражданмуд, сунь-гьачнрин салу списокд орулгдсн хөөн, бюллетенән авна; эн спискднь учас-ткин суньгьврнн комиссин ахлач болн сеглärннь гаран тавх йоста. «Дуугъан өглггнä зөвин итклс» эн списклä негдүлгддмн. Суньгьач-нрин списокд эс орсн болн суньгь-врнн участкур «Дуугъан өглггнä зөвин итклс» уга ирсн улс ганцнн туслнь селән, поселкин, эсклä күч-көлчнрин депутатнрин балгьсна күцäгч комитетин шиидврär, сунь-гьггнä зөв авх зөвтä.

Бюллетень авчкад, суньгьач бю-ллетенән дигдг хорагьур (каби-нүр) ордмн. Темд суньгьач бюлле-тенд барлата тоотла таньднä: кемр кандидатин төлä дуугъан өгчä-хлä, түүнä неринь бюллетенд хус-лго, үлдäдг. Кемр суньгьач бюлле-тенд орсн кандидат дуугъан өш-гоггар седхлä, тер кандидатин не-ринь хусчкдг йоста. Терүнä хөөн суньгьач, суньгьврнн яршгуд олад, эврән бийннь яршгт бюллетенән дүрг йоста. Бюллетенд шин улсин нерд бичдг тус уга. Эн нерд тоод орул-дшго, юнъгад гихлä, олна организа-цмудас эсклä күч-көлчнрин олнас суньгьггдäд, округин суньгьврнн коми-ссин регистрацд йосн кевär орсн депутатин кандидатнр тоод ордмн.

Дуугъан өгчäх цагт, участкин суньгьврнн комисемүд, дуугъан өглггнä нуувчинь хадгьлхннь ши-идлдж, цуг суньгьачнриг бюлле-тенд дигдг хорагьур, эсклä каби-нүр орхннь өрх даалгьврта. Эн хо-раст, эсклä кабинет кен чигн күн бääх зөв уга, тер дотр суньгьврнн комиссин члед чигн: зуг ганцнн суньгьач бääх зөвтä. Зуг суньгьач, бичг меддго болсар, эсклä, цогцин дуугьгар (мөч тату болсар) суньгь-врнн бюллетень эврән дигдгдг эс ча-дхларн, бюллетень диглхнн төлä талдан суньгьач бийүрн дуудж чаджана.

Суньгьггнä герт äмти дуугъан өгчäх цагт, суньгьггнä аггтац кедг зөв угаггннь медх кергтä. Суньгьврнн законä эн неквр — су-ньгьачнрин эврәнн дурарн, эврән сансарн дуугъан өглггь тетклгн бол-джана.

Советин суньгьврнн закон граж-данмудт эврәнннь суньгьврнн эрив зөвән эсклä дурн-таван суньгьгдннь саалтг болхар седсн хамгиг догшн зäкрлгнлä харгьулдмн.

«Хальмг АССР-ин Деед Советд суньгьггнä туск цаг зуурин поло-женä» 97-ч статгяд игндж келд-нä:

«Хальмг АССР-ин гражданмуд. Хальмг АССР-ин Деед Советд сунь-гьч болн суньгьдч чадх зөвән эврä дурарн эдлхд күч үзүлäd, меклäd, äялгäд эс гндж хулддж авад — харшлат кехär седсн күн, — зака-нас иштäггär хойр джил күртл болз-таггар сулдхврасн хагьцулгддж, засгддмн».

Суньгьггнä герт диг-дара хад-гьлггнн участкин суньгьврнн коми-ссин ахлачд даалгьгдджана: түүнä зааврмудиг суньгьггнä герт бääх улс өрк биш күцäх зөвтä.

Күч-көлчнрин депутатнрин Халь-мг таньггнн Советин шиидврäs иштä, участкин суньгьврнн коми-ссмүд суньгьггнä өдрин бийднь — района күцäгч комитетт, дарук өдр-мүдтннь — таньггнн күцäгч комите-тд 12 часа болн 18 часа суньгь-ачнр суньгьггнд ирснä тускар сонь-схх учрта. Эн соньсхврмуд күцäгч комитетд 14 болн 20 часас ора бишär күрдгär, телефоггар, теле-графар болн радиоггар өгдгдх зөвтä. Кемр дуугъан өглггнä пунктсар телефона, телеграфин эсклä радион залгьлдана аргь уга болхла, суньгь-ачнрин ирлгнä туск соньсхврмудиг кергтä көлгär теткдсн шишлнь эл-чär өгүлх кергтä.

Сө, 12 часа, участкин суньгь-врнн комиссин ахлач, дуугъан өг-лггн төгсв гндж зарлдмн. Тер сунь-гьггнä участкин суньгьачнр бол-згасн эрт дуугъан өгäd дуусчксн бийннь, 12 час күртл дуугъан өглггн төгсв гндж зарлдж болшго, юнъгад гихлä, суньгьггнä участ-кур «Дуугъан өглггнä зөвин иткл-тä» суньгьачнр ирäd чигн бääдмн.

Дуугъан өглггн дуусгдсиг зарл-сна хөөн суньгьврнн комисс эврәнннь тинзär эс олзлгдсн бюллетенс тин-злäd суньгьврнн яршгуд секäd, өгсн дуудин тоолвр эклнä.

Б. ВАЛЕНТИНОВ.

Московск, Лихачевин нернä автотаводт номтнр дару-дарунь ирдж доклад, лекц кенй. Одахн эн заводур Штерн-бергин нертй Государственн астрономическ институтин болн Московск Государственн институтин научн олн көдлчнр ирв. Удин завсрлань астрономс, инструмен-тальн, ясврн-техническ, рессорн-көгин, автобусн, нань чигн цехст кесг лекц умшв.
ЗУРГТ: 3-ч цех. Физико-математическ науксин канди-дат Г. П. Пильник «Астроном олн-ймтнй эдл-ахуд» гндг лекц умшджана.

Лотерейн билет саянär тархагдджана

Каспийск долан джилä шко-лин багшнр дунд сүл гарсн мөнъгнä болн эдл-ахун лоте-рейн билет саянär тархагдв. Эн лотерейн билет гарч ирсн дарунь, түрүн мөнъг авлгьн-дан, мана багшнр долан зун арслнъга билет хулддж авцхав. Багш болгън 25 арслнъгас өө-дән 50 арслнъ күртл билет хулддж авцхав.

Мана багшнр дакад чигн, сара джалван авсн цагтан харгьулдж, лотерейн билетс, авхар седджäчхәнä.

Д. УБУШИЕВ.

Олн-ämtнä неквриг теткх кертä

Яшалтинск района Яшалти-нск сельсовет государствд ма-лин шим шүүс хулддж ору-лдж өглггнä джилä зурагтан июлин 10-д күцäсмн. Эн да-алгьвр күцäлггнд шунмгä ке-вär сельсоветин депутатнр орлцсн. Уурмүд Горьковец, Штемет, Паккер, Забейворота болн нань чигн депутатнрин күчн-чидлär кесн хургул, колхозин правленä заседань, партийн хургул болн нань чигн олн зүсн көдлмш кегд смн. Эн көдлмшин ашд Ко-валько, Назаренко, Конейка, Хворост гндг улс неджägгäд минъгнн литр үс, 2-д центнер гахан мах, ноос, такан бндг государствд хулдчихав.

Иим ик малин шим-шүүс хулдчихасн улст потребитель-

ск кооперацин халхар тосл-тин материал хулдх зөвтä бääсмн. Болв, мана района потребительск кооперац (ах-лачнь ҫр Баранов) энүг кү-цäлж чадсн уга. Тегäd чигн малиннь шим-шүүсән хулд-хасн улс гурвн сарин туршарт шифер болн тосхджах гермү-дт кергтä нань чигн юмс кү-лägгäд сууцхана. Мана селä-нд эзнä 100 гермуд тосхгд-джана. Зуг энүгән дуусхд ууднä, терзин ручкс, хадасн, нань чигн кергтä хамгннь уга.

Тосхлтд кергтä хамгар ма-на райпо äмтиг кезä тегкхмб?

И. СМОЛЯНКО.

Яшалтин сельсоветин ахлач.

ШКОЛМУДИН ТОСХЛТД ОНЫГАН ӨГХМН

Цуг бичкүдт делгү сургъуль өгч, сургъульчирин контингентәр олн-амтнә эдл-ахун зура күцәлгн, ганцин эрдм-сургулин халхин кодләчирин биш, бәәри газрин Советмүдин бас нег тасрхан уга килмджны болх зөвтә.

Сургъулин шин джилд белдвр келгнд нерәддж кегдсн социалистическ дөрлдәнә ашнь, сургъульд орх наста бичкүд цугтан школд орджах угагъинь, сургъуль сурхднь цуг кергтә тоот таалта бәәдл теднд бүрдәгдсн угагъинь хәләдж, шүүгдх зөвтә.

Үүнлә ирлцүлдж мана Хальмг республикин школмудин тосхлт авад хәләхлә, ик дуту-дунд йовдмуд үзгдджәнә.

СССР-н Министрмүдин Советин 1957 джилин сентябри 2-т гаргъсн тогтаврар. Элст балгъснд 400-ад күүнә ормта хойр школ тосхх болдж хәләгдсн. Эн школмудин тосхлтд 2903 мингъгн арслнь олзлх болдж өггдснәс, нәәмн сарин эргид кесн кодлмшинь авад хәләхлә, зулг 572 мингъгн арслнь олзлгдд. Вознесеневск, Башанта, Садовое болн Сухота селәдәр 280-ад ормта дөрвн школ тосхгдх бәәсмн. Эн дөрвн школин тосхлтд өггдсн 6935 мингъгн арслньгас, нәә-

ми сарин эргид олзлсн 570,5 мингъгн арслнь. 160-ад ормта гурвн школ Ракуша селәнд, Матросово поселкд болн Волково селәнд тосхгдхд 2493,0 мингъгн арслнь өггдснәс, эн цагин эргид 358,0 мингъгн арслнь олзлгдд.

1958 джил дуусгдлго 1959 джилд үлдсн тосхлтин гурвн объекте бәәнә. Тернь иим тосхлтс: 520 күүнә ормта дундин школ болн 100 күүнә ормта детсад. Элст балгъснд тосхх, 100 күүнә ормта интернат Целинн района Троицк селәнд тосхх. Эн гурвн объектеәс дундин школд хәләгдсн 2690,0 мингъгн арслньгас әрә гидж 78 мингъгн арслнь олзлгдд, наадк хойртнь болхла. нам нег арслнь чигн олзлгдсн уга.

Западн болн Яшалтинск райодар школин тосхлтсн зура күцшго гилтә бәәнә. Эн тосхлтсиг гарддж кеджәх Ново-Александровск 4-ч номертә тосхлтин управлень (начальникнь үр Рыжков) тосхлтин кодлмшән дегд муугъар бүрдәджәнә. Нәәмн сарин эргид зурагъар темдгдсн 800,0 мингъгн арслньгас 356,0 мингъгн арслнь олзлдж.

Тосхгдх зөвтә тавн школмудас гурвн школднь тосхлтин кодлмш кегдджәнә, наадк школмударнь кодлджәсн улсинь авад талдан газрур гаргъчкдж. Тосхгдджах школмударнь нам чолуна кодлмшинь чигн ода күртл дуусгдәд уга. Кергтә тоот тосхлтин материал тегш зөөгдл уга. объекте долагъад хонган тосхлтин материал уга болад зогсцхана. Ташр деернь, кегдсн кодлмшинь чирнь йир тату. Механизаци уга цуг, күнд кодлмшинь

цугтан гарар кегднә, тегәд чигн күч-көлснә гарцнь дорагшан орад йовдгн тер.

«Калмыкстрой» трестин гарддж тосхджах объектсн ик зунь бас иим муугъар кодлмшән кеджәнә.

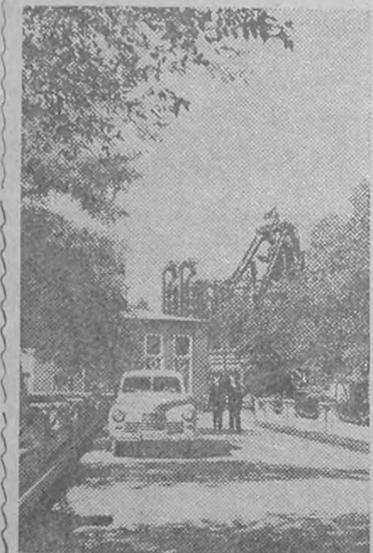
Элст балгъснд тосхгдджәсн 400 күүнә ормта дундин школин тосхлтин кодлмш зунин түрүнәс авн зогсата. Эн школ сентябри нег шин күртл дуусгдх бәәсмн. Ода деерән тосхлтд саалтг болджәхнь — тосхлтин материал дутг болджәх учр. Заводт кегдг деталмуд ода күртл авч ирәд уга, тосхлтин площадкд механизаци болн төмр-бетонн изделий уга.

Вознесеневск дундин школин тосхлт дегд хашньгар йовна. Ода шинкән хойрдгч этажиннь эрсинь тәвджәнә, күцәгдсн кодлмшинь чирнь ик му. Проектәсн онгьстанар кегдсн йовдл үүнд бәәнә. Зәрм кечксн кодлмшинь техническ зокалла ирлцджәхш. Тосхлтин материал дегц әс зөөгддг учрар, дару-дарунь кодлмшчир хара зогсцхана. Автомашидәр болн механизациар эн объект теткдсн уга.

Сухотин болн Садовкин дундин школмудин тосхлтс күчр муугъар кегддж йовна. Техническ документацинь эртәр белд-

гдәд, тасрхан уга мөнгн өггдсн бийнь, эн школмудин тосхлтин кодлмш ормасн кондрджәхмн уга. Сухотинск дундин школин тосхлтд эн джил нег сай арслнь өггдв. Болв хойр джилин эргид тосхлтин управленә кесн кодлмшинь, — канав малтад, герин улинь тәвсн. — тер болдж гарв. Эн школмудин тосхлтиг икәр бәрджәхнь — тосхлтин чолун уга болдж зоваджана. Сарпинск райпромкомбинатин Обиленск карьер эн тосхлтиг чолугъар теткджәхмн уга.

Хальмг АССР-н школмудин тосхлтин объектсн икнкнь, келдж болшго хашньгар кегддж йовна, эн кевәр цааранднь иигдж тосхлтин кодлмш келлә,

ЗАПОРОЖСК ОБЛАСТЬ. «Запорожсталь» заводт—предъярият эргниг кькрүлдж кее-рүлггнәд ик онгь өггдджәнә. Гол цехсин бөгүр цегге тарәд молд суулгъсн бәәнә.
ЗУРГТ: заводин бнъг.

шин тосхгдджах школмуд цагларнь дуусгдшго болсн деерән, деерәс ирсн мөнггиг цугтнь олзлдж чадшго бәәдлтә. Шин школмудин тосхлтд өггдсн 16910 мингъгн арслньгас эн нәәмн сарин эргид цуг бийнь 4388,4 мингъгн арслнь олзлгдд. Школмудин тосхлтин кодлмш иим хашнь болдгнь, «Калмыкстрой» трест болн Ново-Александровск 4-ч номертә тосхлтин управленьс күчр муугъар кодлснә учр.

Промышленностин болн тосхлтин гардвр онгьдарулгдәд, республикин болн бәәри газрин советсин чир икдсн учрар, школмудин материалн баз улм сәәнәр батлггнә кергт күцәгч комитетсин чирнь болн даалгъврнь күчтә икәр өөдлв. Школмудин тосхлтин зураг тедн хәләгъәд, дуту-дундинь чиклдж, боомтг болджәх тоотинь цаглань уга кех зөвтә. Бәәри газрин күцәгч комитетсәр бәәдг эрдм-сургулин комиссмүд тосхлтин кергт ик онгьган өгх зөвтә.

Өдгә цагт мана Хальмг республикин школмуд, тер дотр Элст балгъсна школмуд ик гидж түрү бәәдлд бәәнә. 1958 джилд эклдж тосхгдсн школмуд әс дуусгдсн учрар, балгъсна школмуд өдрин 2—3-д селгәгъәр кодлджәнә. Улгүрлхд, негдгч номертә дундин школ гурвн селгәнд кодлсн бийнь багтдж ядәд, зәрм эклцин классмуднь балгъсна пионермүдин Герт сургъулян дасджацхана. Сургъуль сурхд тенднь диг уга болчкад, бузр болад, ик зовлнь үзүлджәнә.

Сургъулин шин джил иим диг-даран угагъар эклсн бийнь эрдм-сургулин тангъгчин отдел икәр зовджах бәәдл уга. Школмудин тосхлтс күцдж өгл уга оратдж йовх цагла, радиогъар, республикин болн райодин газетсәр дәврүлдж олн-амтнд дуудвр кегъәд, школмудин тосхлтсар олн-амтиг воскресникүдт гаргъад, тосхачирг дөнъ болгъх селвг, эрдм-сургулин отделмүд өгсн болхла, ашнь зөвәр сән болх билә.

Эн цаг давдж одв гигъәд, ода тагчг бәәддж болшго. Цуг олн-амтиг, эк-эцкнриг, олна организацисг школин тосхлтд дөнъ болтха гисн дуудвр кех кергтә.

Эрдм-сургулин отделмүд газетсин редакцела болн комсомолла хамдан рейдин бригаде бүрдәдж, тосхлтс болгъниг хәләддж шүүддж, дуту-дундинь олдж авч, цааранднь дөнъ болтха гисн дуудвр кех зөвтә.

Школин тосхлтиг олн-амтн батар гартан авсн цагт, мана бичкүд у, сарул, бийстән тааста классмудар сургъулян сурдг болхнь лавта.
С. АНТОНОВА.

Сургъульчирин дөнъ

Западн района 112 ч номертә зерносовхоз, Крупск эклцин школин сургъульчир болн багшнр, эрдн-шишә байнргъц хуралгнәд, совхозин 4-ч отлеленд кьдлдж йовшкәна. Негхи өдрин дунд 2 төнн эрдн-шишә хурадж цеврлцхәв.

Сентябрь сарин 28-д кесн воскресник өдр тавн центнер шаху эрдн-шишә хурагдв. Воскресникд йилгъән шундж кьлсн Мельников В., Харинов М., Шанзеева В., Левченко Л. болн нань чигн сургъульчир.

Г. ХАРИНОВ.

Сән концерт үзүлв

Шидрхи Юстинск района культурин Герин багъчуд «Енотаевский» совхозин кодләчирт болн цергләчирт концерт үзүлхәв. Эн концерт Карл Марксд нерәдсн хальмг дуугъар эклв. Дарунь Уланов чичрдг бниг дегәд сәәнәр биилв.

Энүнд цуглрсн улст Хальмг нәәмәдәр биилдг би таасгдлв. Хальмг куукл Няминава М. болн Хайсакова Н. хасгагъар дуулсн дун өврмджтә болв.

Концерт гаргъсн багъчулт, совхозин кодләчир ик гидж ханлтан өргцхәв.

Н. САМТЫНОВ.

Боодг тосхгдджана

Сарпинск РТС-и гидромелиоратормудин бригад усна боодгуд тосхлгъна болн яслгъна шаврин ик кодлмш эклдж кев. Зуна цагин эргид колхозмудар 16 боодгудт эдн капиталнь ясвр өгв.

Ода РТС-и гидромелиоратормудин бригад «Путь Ленина» колхозин гурвлгч бригад деер боодг тосхдх йовна.

И. ЛИДЖИЕВ.

Редактерин өрчд Б. Б. ДОРДЖИЕВ.

Республикин „ХАЛЬМГ ҮНН“, „СОВЕТСКАЯ КАЛМЫКИЯ“ газетс

октябри 1-шинәс авн 1959 джилд бичгдлгъ эклджәнә.

Бичгдлгънә үннь:

джилдән—52 арслнь 20 деншг;

брәл джилдән—26 арслнь 10 деншг;

нег сардан—4 арслнь 35 деншг.

„Союзпечатин“ республикин, балгъсна, райодин отделенъс болн залгълдана отделенъс, почтальонс болгън цугъар газетд бичгдлгъ кеджәнә.

1959 джилд газетст болн журналмудт күн болгъна бичгдлгън 1958 джил октябри 1-с авн эклдж кегдджәнә.

Газетд, журналд бичгдлгъ «Союзпечатин» балгъсна, района отделмүд болн залгълдана отделенъс, предприятисн, колхозин, РТС, совхозин, сургъулин заведеньсин болн учрежденьсин пунктсар олна уполномоченн улс авчана.

Газетд, журналд бичгдлгъән цаглань кецхәтн!
«Союзпечатин» республиканск отдел.

Государственн хальмг драматическ театр, урднь эн драматическ театрт кьдлсж йовсн артистнриг, хәру ирдж, урдк кьдлмитн орхинь сурджана. Тер учрар, цуг артистнр куундхин тьдлй драмтеатрин дирекцд ирцхдх зөвтә.
Мана хайг: Элст балгъсн, Роза Люксембург уульни, 21-ч номертә гер.

ДИРЕКЦ.

Хальмг республикин кинопрокатин отделенъ балгъсна болн селәдин экрансар шидрәс «ДОРОГОЙ МОЙ ЧЕЛОВЕК» гидж шин художественн кино-зург гаргъддж үзүлджәнә.

Сценаринь бичсн Ю. Герман, И. Хейфиц.

Тәвсн Иосиф Хейфиц.

1958 джил «Ленфильм» киностудий гаргъсми.

Хальмг республикин балгъсна болн селәдин экранд

«СЕРДЦЕ МАТЕРИ»

гидж кино-повесть үзүлджәнә.

Сценаринь бичсн И. Иванов.

Тәвсн Григорий Мелик-Авекян.

1958 джил «Арменфильм» киностудий гаргъсми.